

„ASA CHI“

REVISTA ȘTIINȚIFICĂ LITERARĂ

Comitetul de Redacțiune: Dr. D. Cantimir, I. Negre. Gri-gore. Lazu, C. Hogaș, P. Antonescu, N. Juravschi G. Boteanu și Em. Halunga. *Cu colaborarea membrilor Societății Asachi*

Reflecțiuni asupra mizeriilor populațiunii nős-tre rurale. Cauzele. Mijloace de îndreptare.

(Urmare la No. 11).

Ce ar trebui făcut ca tötă populațiunea nős-tră rurală, ca töte satele și cätunele, să capete in-structiunea elementară, așa că toți locuitorii säteni să beneficieze de luminile învățeturei, în conduce-rea afacerilor în viața lor?

În adevăr există o mulțime de greutăți, mai a-les la noi, pentru a resăpndi învățetura elementa-ră în töte satele. Aceste greutăți sunt: 1) nepă-sarea de învățetură la cea mai mare parte din po-pulațiunea nös-tră sätină, din cauza că nu cunnös-ce folosul și marea trebuință a învățeturei; 2) in-diferanța autorităților chemate a se îngriji de in-structiunea poporului; 3) lipsa de mijlöce materi-ale, nu atâta a statului, ci mai mult a comunelor de a face scöle în fie-care sat, în fie-care cätun,

4) starea de lipsă a celei mai mari părți din locuitorii sătenii, cari, nu numai că nu trimet copiii lor la scôle, din cauză că îi pun la trebile casnice chiar de la etatea de opt ani, neavând mijloace de a inlesni brațele și serviciile lor, macar până la etatea de 12 ani, dar apoi, cei mai mulți, chiar dacă ar fi dispuși a'și trimete copiii lor la scôla n'au cu ce să le cumpere cărți, n'au cu ce să-i îmbrace: starea copiilor din scôlele rurale ne probéză acésta; 5) lipsa de localuri bune, solide, sănătoase, încăpétore, cu'n cuvînt, localuri de scôle, care să intrunésca condițiunî igienice; 6) situațiunea geografică, topografică și numerică a satelor nôstre; așa sunt sate care nu au decăt de la 20—50 familii; sunt sate fôrte împrăștiete, mai ales satele de munte, unele au o lungime de 5—6 k. m. apoi iarăși sunt sate, care sunt întretăcte de munți, ape mari: tôte aceste greutăți geografice cad în desavantajul învățemîntului rural, fiind că fac că unele sate să nu posedă nici de cum scôla, avênd un mic număr de familii, iară altele să profite fôrte puțin, și cu deosebire copiii locuitorilor din centrul satului s'au din apropiere de scôla, iar cei cari vin departe kilometre atât în lungime cât și lațime, să nu pôta profita. Situațiunea satelor de munți ne arată acestea: Oanțu, Grințiesu, etc. din județul Neamț, Farcașa Borca, Sabașa, Broșteni Dorna etc. din județul Suceva, sunt esemplul cel mai convingător al acestor greutăți; așa: de la Farcașa până la Broșteni,

cale de trei poște, satele se țin unul de altul cu mică întrerupere, iar casele așezate pe diverse dealuri și văi, de o parte și alta a riului Bistrița.

Nu este ușor a înlătura aceste greutăți, aceste pedici, ce stau în drumul instruirii populațiunii noastre rurale; mintea, cugetarea și observarea unui singur om, n'ajung spre a deslega și înlătura toate aceste greutăți; trebuie deci un concurs mare de cugetări și lucrări asupra acestei cestiuni.

Dacă voi propune oare-care mijloce spre înlăturarea pedicilor ce se pun în calca învățământului, n'am pretenția că sunt cele mai bune și mai eficiente, însă vor servi ca puncte de discuție în materie, pentru barbații ce au sarcina organizării și conducerii învățământului.

Cine însă are datorie cea mai mare în crearea, susținerea și îmbunătățirea învățământului, mai ales a celui elementar?

Învățătura elementară, punerea fie-cărei ființi omenesci în ștarea de a ști, ceti, serie și calcula, este atâta de necesară ca și pâinea zilnică. Dacă omenirea ar duce o viață și organizație patriarcală, atunci datoria instruirii ar căde numai pe sama familiei, pe sama părinților, însă din moment ce omenirea trăește organizată în societăți cumite state, apoi datoria instruirii cade asupra statului în întâiul ordin și în al familiilor în al doilea ordin; caci familiile procură statului toate mijlocele necesare susținerii instituțiunilor în stat, între care școlile trebuie să fie cele întâi.

Însă și în viața de stat, cestiunea tot nu este bine luminată. Să ne inchipuim că guvernul unei țări, nu crează școle, nu se îngrijește pentru luminarea poporului, mai ales a celui din sate, precum așa la noi până la 1860; în acest caz deci, familiile trebuie să-și lese copiii lor fără învățetura? Eu cred că nu; ci trebuie să caute a impinge statul către împlinirea datoriei, iar până atuncea a căuta să-și instruiască prin mijlocele sale copiii. Se poate asemina întâmpla, ca statul să creeze școle, să se intereseze de luminarea poporului, însă familiile să refuze a-și da copiii lor la școală, sub felurite motive, sau să rămână indiferente; în acest caz dar, statul trebuie să siléscă pe familii a-și da copiii la școală și a căuta să înlătoreze cauzele ce s'ar opune.

Pentru aceste motive am zis că învățământul trebuie să cadă în sama și a statului și a familiilor, însă în întâiul ordin în sarcina statului pe baza rațiunii de stat și a mijloacelor de care dispune.

Știu că unii susțin că învățetura să rămână cu totul pe sama comunelor și a familiilor. Nu pot să mă pronunț, dacă această măsură ar fi bună sau rea, și care ar trebui să fie gradul de cultură a tuturor cetățenilor unei țări, pentru ca să se admită această idee, în susținerea învățământului, mai cu samă a celui elementar; și mai ales în satele și comunele noastre.

Cădând în sarcina statului și a comunei, datoria creării și susținerii învățământului, voi emite deci vederile mele asupra înlăturării pedicilor ce stau în drumul instrucțiunii poporului saten.

Statul ar trebui să facă o lege pentru organiza-rea și susținerea învățămîntului din comunele rurale. Această lege trebuie să cuprindă și să determine următoarele cestiuni: 1) Dacă trebuie ca în fiecare sat, fie mare, fie mic, să existe scôlă; 2) la ce număr de familii să fie numai o scôlă, 3) dacă scôlele rurale trebuie să fie tôte mixte s'au nu; 4) dacă învățetorul trebuie să fie și preut și învățetor sau numai învățetor; 5) pentru localurile de scôlă, statul să facă o lege de clădiri pentru scôlele rurale; tôte scôlele să fie clădite după un plan avënd: odăi de clas, odăi pentru învățetor, ograda și grădină; pe lângă fie-care scôlă, să se facă una sau două sale ca internat. Aceste sale ar servi ca internat pentru copiii din anexele fôrte mici unde nu'î posibil să se înființeze scôlă și pentru copiii chiar din satul unde este scôla. Cei din anexă ar veni la începutul septămănei la scôlă, aducându'și și mîncarea cea mai ușor de pregătit sau pregătită gata, precum brînză lapte, ouă, perje, cartofe, uscături, azime, malai, făină etc. Aci o bătrână sub privigherea învățetorului ar îngriji de dînșii, iar sâmbăta, după ameză, s'ar duce fie-care băt acasă spre a se spăla, spre a se lă și schimba și Duminică sara ar veni iarăși la scôlă, aducânduși cele necesare. Cât privesce pentru copiii din satul unde este scôla, acestia ar veni dimineța la scoală și s'ar duce sara, petrecënd ôrele afară de clas, în una din salele de internat, care

ar fi destinată pentru trapeză sau sofragerie¹⁾ Plata acestor locale de scôlă să se facă de stat pentru comunele care sunt sarace și n'au mijloce, iar pentru cele cu mijloce să se facă și de stat și de comună sau să se stabilească un mod de plată avantajos fie pentru stat fie pentru comună. 6) Fie-care scoală să aibă pământ cultivabil aproape de scôlă; o parte din pământ să formeze grădina scoalei pentru cultura pomilor și verdeturilor; să se determine modul și felul culturei, precum și folosința de fructele producțiunii. 8) Pentru inlesnirea copiilor saraci cu cele necesare învățeturei, precum: cu cărți, hârtie, plăci, condee, peniți, cernelă, să se prevadă niște mijloce pentru a se inființa pe lângă fie-care scoală un fond bănescu, o dotă, o bibliotecă, cu care să se inlesnescă copiii. Spre acésta trebuie să contribue statul, comuna, autorii a căror cărți se predau în scôlele sătesci, precum și alții. Aceste mijlce să stee la dispoziția învățetoru-

1). Să nu se pară nimăruia curios sau greu a-est soiu de internat, căci el s'au practiaat de bătrâni dascăli, la sate, când nu existau scoale. Așa la 1850 când nu erau scoale rurale, abia câte una pe la târguri, mă dusem din gura văii la Dobreni ca să invet carte; aci în ograda biserici, era unul, dascălul Ion; el ținea scoală de băeți în o casă care există și astă-zî și în carea, din fericire, astă-zî este scoala statului. Eram vr'o 20 de băeți din satele vecine și din Dobreni; cei din satele vecine, vineau Duminea sara cu merindia necesară pentru o septămână, și Sâmbăta după ameză, se ducău acasă spre spalare, schimbare și luare de bucate și Duminea sau Lună iarăși vineau. Ședeam cu toții în o odaie a scôlei și o bătrână îngrija de noi. Ca carte învățam: ciaslovul, psaltirea, cântările, scrierea, lectura din sfânta scriptură. Fie-care părinte plătea ceva dascălului în bani sau produse; boerul moșiei dacă era bun român, mă dădea și el ceva dascălului. Ast-fel se ține scoala în acele timpuri, în cele mai multe din satele noastre; așa erau, înii aduc aminte, scôlele în Negrești, Șerbești Căciulești etc.

lui sau a unui consiliu compus din învățetor preut și primar, spre a ajuta pe copiii lipsiți. S'ar pute gândi și la aflarea óre cărornijlóce de a ajuta și cu haine pe copiii saraci, carii, din astá capză, nu vin la scóla, mai ales iarna. 9). Să se determine odată timpul și durata, când să se țină clas în scólele rurale, din cauză că în lunele de la Octombrie până la Aprilie, scólele rurale sunt mai populate, iar în cele-alte sunt fórte puțin populate, pentru că toți copiii sunt luați la munca câmpului. 10). Să se fixeze titlurile sau cunoștințele ce trebuie să intrunescă învățetorul, modul numirei lor, fie la scólele plătite de Stat, fie la cele plătite de comună; asigurarea sórtei lor materiale 1). Să se stabilésă niște mijlóce pentru atragerea copiilor la sóala; pentru o esecuțiune mai interesată a obligativității învățemîntului. 12). Să se stabilésă un control mai serios și mai independent asupra învățemîntului, dându-se mijlócele necesare.

Acestate și altele, sunt cestiunile ce ar trebui să se resolve prin o lege. Ar fi atuncea un inceput mai sigur, mai interesat pentru învățemîntul populațiunei rurale, și un progres mai sigur și mai satisfácetor de cât până acuma; așa s'ar pute invrednici fiecare fiu de sátén să învețe carte.

Organizarea de până astá-zí ne probează singurá că este greșită, căci după 23 de ani de existență în unele comuni a scólei rurale, nu se gasesc nici 10 la sută care să știe ceti și scrie.

Dând scólelor rurale organizarea și inlesnirile de mai sus precum și altele ce s'ar mai propune, am face prin aceste, ca toți copiii sătenilor să învețe carte și să profite de luminile și bine-facerile învățămîntului, 'i-am da cea mai puternică și primă pârghie a puterii sale, a cunoșterii drepturilor și datoriiilor sale, și ca rezultat final, înlăturarea celei mai puternice cauze de mizerie, adică: înlăturarea ignoranții și imoralității.

În difinitiv, dacă statul voesce luminarea și emanciparea din ignoranță a poporului agricol, dacă voesce ca să se bucure și el de scólă, învățetură, în raport cu sarcinile ce susține în stat, dacă voesce ca și el să beneficieze în mod real de învățetură, atuncea statul trebuie numai decât să caute a înlătura macar cele două pedici capitale: *localele re-
le de scólă și lipsa de mijloce a satelor și a copiilor saraci*. Ast-fel, tot ceia ce se mai cheltuesce și până acuma este fără un folos practic și real pentru stat și săteni.

(Va urma)

I. NEGRE.

MEDICINĂ POPULARA

DE

DI. Dr. CODRESCU.

Înainte de a intra în analiza nouei scrieri, ce au dat la lumină Dl Dr. Codrescu, ne permitem a face o mică întrebare Medicilor țării noastre și în specie onoraților profesori ai Facultăților de Medicină din Iași și București; care este cauza, că România nu are un ziar sau Revistă Medicală de o adevărată valoare științifică, în care să videm fructul studiilor și al observațiilor învățaților noștri profesori, sau a șefilor de serviciu din colegiile medicale ale eforiei spitalelor civile din București și ale episcopiei Sf. Spiridon din Iași. Căci dacă nu am avea „Progresul Medical Român“ care ne dă câte o dată oare care scrieri de ale medicilor din provincie, dacă nu am avea revista studenților în medicină din București „Spitalul“ în care se publică notele ce culeg elevii pe la lecțiunile profesorilor, am putea zice că suntem lipsiți de școli superioare de medicină, de Colegiu Medical în fine de un corp medical instruit împrăștiat în toate unghiurile țării. Înțelegem tăcerea medicilor de prin provincii, care din cauza relei organizări a serviciului sani-

tar în țară, sunt siliți a munci tótă ziua pentru a avé cele trebuitóre existenței; nu înțelegem însă pe acei medici de prin orașele mari cu funcțiuni înalte bine retribuite, căroră nu li se cere de cât trei ceasuri pe septămână la cursurile Facultăților, un ceas pe zi la un serviciu de spital sau o ședință în Consiliu; căroră tot restul zilei le este liber pentru a se bucura de o clientelă bogată, ar puté ușor să găscă uu ceas pe zi care macar să și'l sacrifice pentru știință, ca ast-fel să avem niște publicațiuni medicale instructive, din care noi, cei mai puțin favorizați de sôrtă, putem a ne ținé în curent de cele ce se petrec în acest ram al științei, fără a avé nevoie de a alerga la publicațiuni streine. Nu este în intențiunea noastră de a rădica cu acéstă ocasiune vëlul'ce acopere tăcerea și indiferența căpiteniilor noastre medicale; am fi fericiți de a vidé însă cel puțin de acum înainte sfârșindu-se cu acel „Dolce far niente“ ce ș'au luat ca deviz mai toți prelații medicinei române.

După compnediul higienic, dupa raportul asupra stărei Spitalului din Bârlad, D-lu Dr. Codrescu, numit profesor de medicină populară, aū găsit util a da la lumină cursul ce D-sa aū făcut elevilor scoalei Normale diu Bârlad.

Onor. nostru confrate, în o broșură de 139 pagini, aū resumat, pentru usul unui auditor lipsit de cunoștiușile elimentare ale Medicinei, principalele cauze de bôle, semnele ce le deosebesc unele de altele, precum și mijlócele casnice și medicale de

tămăduire. Dacă lucrarea D-lui Dr. Crdrescu nu are un interes științific pentru medici, ea are însă un mare avantaj practic, ea nu numai elevii ce au ascultat cursul său, dar orî ce pătimaș, în lipsa unui medic, va găsi cu ușurință în cartea sa o poartă practică pentru alinaarea suferințelor sale; și din acest punct de vedere, ea merită a fi consultată la orî ce nevoie; și prin consecință ne facem o plăcere de a o recomanda tuturor Românilor, mulțumindu'i în acel timp, că au avut buna voință a'și aduce din nou amîntede agonisanta noastră literatură medicală.

Dr. D. Cantimir.

M. E. HAEKEL

DESPRE DARWIN GOETHE ȘI LAMARCK

(Urmare la No. 11)

Inalta valoare științifică a lui Goethe, au fost, întimpurile din urmă, așa de mult și așa de just apreciată de către biologiștii germani, ie cât oratorul crede că nu mai are nevoie de a insista asupra ei.

Oratorul ar voi numai să lămuriască: până la ce punct concepțiunea totalității naturei, așa după cum și-a creat-o marele poet, samănă cu cea a lui Darwin? Oratorul a arătat deja la 1866, în *Morfologia* sa, că Go-

ethe și Lamark au fost fondatorii teoriei descendenței și a citat un mare număr de pasaje din scrierile lor, spre a sprijini părerea sa. De atunci s'au găsit încă pe atâta, și tot așa de importante pasaje. De alt-mintreleu când e vorba de un geuiu universal ca a lui Goethe, nu trebuie a ne opri atâta asupra textului cător-va frase isolate, în care el a exprimat credința sa despre organizarea și transformarea naturii organice, pe cât asupra spiritului general al concepțiunelor sale grandioase și absolut unitare. În această privință, nimene n'are îndoială dintre acei ce cunosc și înțeleg pe Goethe. El ne-a lăsat în prețiosul său testament, sub titlul „*Dumnezeu și lumea o serie de confesiuni, cu forma admirabilă, și cu un fond foarte semnificativ.*

Prefața acestor confesiuni și introducerea lor, exprimau fără îndoială, *idea monistă, unitatea indisolubilă a lui Dumnezeu cu lumea.*

„*Ce ar fi un Dumnezeu, care ar lucra afară de lume, care cu o înpinsetură de deget ar face pe univers să parcurgă orbita sa? Îi șede mult mai bine a mușca lumea pe din lăuntru, de a cuprinde natura în sine, și de a se cuprinde el în natură, pentru că tot ce veșuesce, tot ce lucră, tot ce există pe lume, se simte; pentru că energia divină și sufletul divin sunt tot-deauna prezente.*“

Mai adăogînd apoi admirabilele poesii „*Sufletul lumii, Testamentul, Epirhema etc.*” mai adăogînd că el se unise cu doctrina lui B. Spinoza, vom recunoște la Goethe o concepțiune monistă a lumii, care foarte puțin se deosebesce de cea, pe care, în zilele noastre, a restaurat-o Darwin. Goethe, au probat cât de scump i-au fost acest mod de vedere, scriind:

Ce imagine mai înaltă pôte vieța oferi omului, de cât cea a unui D-țeu-natură, care se manifestă omului, lăsându'l să vadă, cum materia se resfrânge asupra spi-

ritulul și cum spiritul se eternizează în materie."

Cel mai mare d'între poeții noștri, consideră lumea ca o evoluțiune monistă, ca și filosofii naturaliști ai anticității. Între alte probe s'ar putea cita dialogul între Thales și Anaxagoras în *Walpurgisnacht* (Noptea de Walpurgis), și înainte de toate tenacitatea, cu care Goethe a susținut în geologie teoria dezvoltării treptate, neîntrerupte și încete a pământului, și a catenelor de munți.

El au fost tot-deauna un adversar hotărît al eronatei doctrini despre revoluțiunile violente și periodice ale globului *) doctrină care s'a ivit pe la începutul secolului nostru și pe care Cuvier a ridicat-o.

Doctrina lui Cuvier admite fenomene violente; aceasta e respingător pentru mine, zicea Goethe, fiind că nu este conform cu natura. Ori cum ar fi eu însă resping cu despreț, acest amestec confuz și sgomotos al creațiunilor repetite și pesre puțin se va ivi un om, care va ave curajul de a rupe cu această nebunie acceptată de toți. De abia câțiva ani au trecut și această prevedere s'a și realizat. În adevăr, la 1830 un contemporan a lui Darwin, marele geolog, Charles Lyell, publică teoria sa de continuitate, azi admisă pretutindenea, o teorie geologică și mecanică, care, conform cu vederile lui Goethe, înlocuesce revoluțiunile violente ale globului, atribuite cauzelor supra naturale, cu o evoluțiune progresivă, neîntreruptă și datorită cauzelor naturale

Pe terâmul biologic, Goethe a fost mai mare partizan al ideii moniste, de cât pe terâmul geologic.

În morfologie el a aruncat o privire adâncă asupra originii și dezvoltării formelor organice, după cum nu putea să facă de cât un om de geniu cugetător și artist, savant și filosof.

Cea mai remarcabilă operă a sa e cartea asupra *metamorfoselor plantelor* publicată la 1790. În această

carte el a spus rezultatele îndelungatelor sale studii botanice, urmărite mulți ani.

Se știe că el deriva nenumăratele specii ale lumii vegetale de la o singură plantă originară, unică, și că pentru dânsul toate organele plantelor provin, trecând prin o serie de transformări și de perfecționări, de la un organ fundamental și unic, adică de la *frunză*

Acésta a fost prima încercare reală, care a ținut la a reduce înfinita varietate a formelor vegetale la o origine unică.

„Toate formele sunt aualoge, nici una nu e identică cu alta, și armonia lor face se presimțim o lege secretă.

Acéastă *lege secretă* acest *mister sacru* nu e alt ceva, de cât origina comună a plantelor, toate derivate de la o plantă primitivă; și deosebirile specifice sunt produse prin diversele modifițiuni ale condițiunilor de existență .

Ca și în *Metamorfozele plantelor*, Goethe a căutat în *Metamorfozele animalelor*, tipul comune forma primitivă de la care toate cele-alte sunt derivate prin o dezvoltare divergentă

Toate membrele se construiesc după legile eterne, și formele cele mai singulare (unice) păstrează urma unui tip primitiv. Structura unui animal determina modul viețuirii, și modul viețuirii reacționează la rândul seu asupra structurii. Ast-fel se produce și se consolidează o organizațiune regulată care e capabilă de a se schimba, după influențele esteriore.

În multe alte lucrări ale lui Goethe se vede clar, că acest model primitiv, acest tip consistă într'o *comunitate intimă și originală, care se regăsește în toate formele organice, într'o direcțiune formatrice originală, care se transmite prin ereditate.* Pe de altă parte tran-

sformațiunea neincetată și progresivă, care rezultă din raporturile necesare cu lumea esteriōră nu este de cât adaptațiunea cu condițiunile esteriōre ale existenței. Acesta din urmă e puterea centrifugală, care produce «metamorfozele» cea din tîi din contra este puterea centripetală, care produce specificațiunea. Noțiunea clară a acestor douē puteri, tot-deauna în conflict, și totuși echilibrându-se are atîta însemnitate pentru poetul nostru, în cât cu entusiasm o declară că cea mai înalta idee, la care natura creatrice s'ar pute rădica.

Partea morfologiei animale, care a atras mai mult pe Goethe, este osteologia comparativă, studiul scheletelor vertebratelor. Acesta e lesne de esplicat, căci nicăire idea cea mare a naturei, adică evoluțiunea unui tip unic cu direcțiuni foarte variate, nu se desvălesc mai lămurit de cât aci.

Pentru acesta, osteologia comparată a ramas pîna astăzi studiul preferat al morfologiștilor. Goethe a demonstrat, că forma vertebrei la feluritele clase de animale vertebrate e unică. Mai tîrziu a probat, în vestita sa teorie a craniului, că craniul se compune din o serie de vertebre transformate; și la 1796 a ajuns la următōrea remarcabilă conclusiune: *Noi putem deci afirma cu siguranță, că tōte sîințile organice superiōre, între care peștii, amfibule, păsările, mamiferile și în fruntea lor omul, sunt tōte formate după un arhitip unic, a cărui elemente sunt tot-deauna aceleași, însă care se modifică mai puțin sau mai mult, și care, azi încă, se transformeză și se perfecțiōneză din generațiune în generațiune.*

Unul dintre adversarii noștrii au pretins că cineva n'ar trebui să vadă în aceste pasage ale lui Goethe, niște afirmațiuni științifice, ci numai niște împodobiri retorice și comparațiuni poetice, și că tipul despre care

el vorbece e numai un ideal și nu o formă ancestrală reală. După părerea noastră, acești adversari au cunoscut foarte rău pe cel mai mare geniu al Germaniei.

Când cineva cunoște tendința obiectivă a ideii lui Goethe, când cineva apreciază viața și adâncă sa concepțiune realistă despre natură, atunci nu poate să aibă nici o îndoelă că el, vorbind de un tip, n'ar fi înțeles forma primitivă reală de la care s'au coborât toate organismele inrudite între dânsule.

Cunoscând pe om așa de bine, nu l'a exclus din seria evolutivă a celor-alte animale vertebrate; el a probat acésta, făcând comparațiune între craniul uman și craniul mamiferelor inferioare. El a aratat prin mai multe semne caracteristice ale craniului uman, urmele craniului animal; *aceste semne caracteristice ale organismelor inferioare n'au dispărut la om, macar că el e o ființă superioară.*

Nu mai puțin celebră e descoperirea de către dânsul a osului intermaksilar. Omul are dinți incizivi ca orî ce alt mamifer; Goethe a conclud de acolo, că osul intermaksilar, în care la animale sunt așezați dinți-incizivi, trebuie să existe și la om. și după cercetări făcute cu foarte multă îngrijire, a isbutit a'l descoperi, macar că existența sa au fost combătută de către acei cari erau ôre-cum autorități pe tărîmul anatomiei.

Forțe remarcabil este consimțimentul lui Goethe pentru vederile lui Kant, espuse de cel din urmă în a sa *Critic der reinen Vernunft*, un uvrăgiu a cărui idei fundamentale corespund perfect cu acele care erau subiectul cugetărilor și activității lui Goethe.

Marele filosof de la Koenigsberg a admis hipotesa, după care toate ființele organice s'ar coborî de la o tulpină comună, de la om până la polip, ca *singura care ar armoniza cu principiul mecanismului naturei fără de*

care nu p^ote exista știință despre natură. Tot o dată el a numit această ipotesă „o aventură îndrăsnită a rașiniei”. Goethe, cu acest privilegiu, face observațiune: *Dacă din instinct, și prin o impulsivitate interioară, cugetările mele ar fi neconținut preocupate de acest tip primitiv, și dacă în urmă aș fi avut fericirea de a mi forma o concepțiune conformă cu natura, nimica nu m'ar fi împedat de a mă arunca curajos în această aventură a rașiniei, după expresivitatea bătrânului de la Koenigsberg.*

O altă dovadă evidentă de interesul extraordinar, cu care Goethe se ocupă, până la sfârșitul vieții sale de teoria transformistă, este arderea cunoscută, cu care el urmăria discuțiunea între Cuvier și Geoffroy Saint-Hilaire. *„Această întâmplare e pentru mine de o valoare neprețuită, strigă bătrânul de 81 de ani, cu o ardere juvenilă; și mă felicitez, că am trăit destul de mult, pentru a vedea triumfătoare cauza, pentru care m'am jertfit în totă viața mea, și care e propria mea cauză.* Această luptă memorabilă n'a fost sfârșită de Goethe, de cât cu câte-va zile înainte de a muri, în 1832. Această e cea din urmă scriere, această e testamentul celui mai mare poet, celui mai mare cugetător al Germaniei, și la această luptă intelectuală se raportază cele din urmă cuvinte ale sale: „mehr Licht” (mai multă lumină.)

. . .

E de deplâns, că Goethe n'a cunoscut „*Filosofia zoologică*” de Lamarck, publicată la 1809.

Teoria evoluțiunii, aflatore în acest uvrăgiu foarte metodic și foarte sistematic, i-ar fi dat multe documente, care lipsiau lui Goethe; ar fi găsit aci un supliment bine venit pentru lipsurile din uvrăgiul seu propriu. Pentru tot ce privește ideea evoluțiunii, urmărită până la culme, atât în dezvoltarea sa unitară, cât și în

privință probelor ei experimentale, marele uvrăgiul al lui Lamarck e mult mai important de cât încercările analoge ale contemporanilor sei, și mai ales de cât cartea lui Geoffroy Saint-Hilaire, publicată cu tot acelaș titlu. Interesul cel mare, pe care l'a avut Goethe pentru acest din urmă uvrăgiu, ne dă măsura interesului, cu care ar fi saluțat lucrarea lui Lamarck, atât de bogată în idei.

Destinele *Filosofiei zoologice a lui Lamark* au în adevăr ceva tragic. Macar că ea este una dintre producțiunile capitale ale marelui period literar, de la începutul secolului nostru, totuși ea a atras puțină atențiune, și după câți-va ani a fost uitată de tot.

Numai după ce Darwin însuflă o viață nouă transformismului, întemeiat de Lamarck cu cinci-zeci de ani înaintea, s'a regăsit comora ascunsă, și acuma nu ne putem opri de a recunoște întrînsa cea mai remarcabilă desvoltare a teoriei evoluțiunii, dintre toate desvoltările care s'au dat înainte de Darwin. Oratorul exprimă, vorbind mai departe, credința, că reparază una din cele mai mari nedreptăți istorice, reșezând pe marele Frances la locul lui, alături cu marele Inglez și cu marele German, precum făcuse acesta, sunt acum șese-pre-zeci ani, în morfologia sa. Ast-fel, fie-care din cele trei mari națiuni ale Europei occidentale, a dat umanității câte un erou intelectual de primul ordin, care a aratat în plină lumină idea fundamentală a evoluțiunii unitare a lumii, datorită cauzelor naturale. Am merge prea departe, zice oratorul, dacă am voi să analizăm aci uvrăgiul lui Lamarck, și să'l comparăm cu acel al lui Darwin. Va fi de ajuns a espune unele din ideile principale, care caracterisază concepțiunea sa asupra naturei, spre a arăta cu cât a întrecut el timpul! seu.

Marele biologis frances, se ocupă mulți ani cu bota-

nica și zoologia, precum mărturisesc două mari uvia-
gii speciale, care sunt vestite și care au făcut mari ser-
vicii, și anume: *Flora francesă* (Flore française) și *Isto-
ria naturală a animalelor nevertebrate*.

Fiind că el se ocupă în sistema sa, atât de formele
actuale cât și de formele vechi astăzi dispărute, apoi
pută descoperi raporturile lor morfologice, de unde con-
chise că unele provin din altele.

Deci, formele animale și vegetale, pe care le distingem
în specii, n'au de cât o existență vremelnică și relativă;
iar varietățile nu sunt de cât specii în nascere. În con-
secință, grupele, pe care le numim specii, sunt un pro-
dus artificial al analizei noastre, ca și familiile, ordini-
le, clasele și alte categorii ale sistemului. Schimbarea
condițiunilor de existență, pe de o parte, întrebuița-
rea sau neîntrebuițarea unora dintre organe, pe de al-
tă parte, influențază neîncetat asupra organismelor spre
a le transforma; ele săvârșesc, prin adaptațiune, o mo-
dificațiune înceta a formelor, a cărei rezultate princi-
pale se transmit prin ereditate, din generațiune în ge-
nerațiune. Sistemul întreg dar al animalelor și al plan-
telor este arborele lor genealogic și ne destăinuiesc ra-
porturile lor naturale de consanguinitate.

Evoluțiunea vieții pe suprafața globului nostru se
urmază deci într-un mod neconținut și neîntrerupt,
ca și evoluțiunea pământului.

Dacă Lamarck exprimă cu lămurire toate ideile esen-
țiale ale teorii actuale de evoluțiune și deșteptă admi-
rațiunea, prin profunditatea științei morfologice, apoi el
ne uimesce, nu mai puțin, și prin deosebita claritate a
concepțiunilor sale fiziologice. Atunci când falșa teorie
despre o putere vitală supra-naturală a fost pretutindene
necreditată, Lamarck o respingea și susținea din contra,
că viața e un fenomen fizic foarte complicat. În reali-
tate, toate manifestățiunile depinde de la fapte mecanice,

cari sunt hotărâte de proprietățile materiei organizate.

Sub acest raport, nici fenomenele vieții sufletesci nu se deosebesc de cele-lalte fenomene vitale.

Căci percepțiunea și totă activitatea înțelepciunii sunt condiționate prin mișcările sistemului nervos central. Voința, în adevăr, nu e liberă nici o dată, și rațiunea nu e de cât un grad mai superior al dezvoltării concepțiunilor noastre.

Prin aceste afirmațiuni și altele, Lamarck întrece vederile celor mai mulți dintre contemporanii săi, și întemează o programă a viitoareii biologiei, realizată de abia în zilele noastre. Cu un sistem așa de lămurit și logic, nu putea de cât să deo omului locul lui natural în fruntea vertebratelor, și să'l derive de la mamiferele simiene. El a tratat cu multă perspicacitate cestiunea cea mai obscură și cea mai gră în totă teoria de evoluțiune, aceea a aparițiunii, pe globul nostru, a celor întâi ființi veșuitoare. El a rezolvat'o admițând, că formele primitive, tulpina comună a tuturor celor-lalte, erau ființi cu desevărsire simple; că ele provin nemijlocit din materialuri anorganice, și că au fost produse în sinul apelor prin generațiune spontanee, prin concursul feluritelor cause pur fizice. Niște organisme atât de simple nu erau încă cunoscute în această epocă. Numai cu jumătate secol mai târziu prevederile lui Lamarck s'au realizat prin descoperirea *monerelor*.

Lamarck a ajuns până la vârsta de optzeci și cinci de ani. A veșuit dară doi ani mai mult de cât Goethe și doi-spre-zece mai mult de cât Darwin. Inșă, pe când cei doi au avut fericirea de a vide frumoasa sară a vieții lor ilustrată prin razele gloriei, nefericitul Lamarck a stârșit lunga și laborioșă sa vieță în solitudine și în lipsă; doi-spre-zece ani înainte de a muri, a mai avut nenorocirea de a orbi. Cea din urmă parte a marelui

ale istoriî despre vertebre, a fost dictată din memorie fiicelor sale, care îl căutau cu duioşie şi pe care el trebuia să le lese fără mijloce. Ne place, a crede că bătrâneţile sale triste au fost, ori-cum, mângâete prin conştiinţa, că a isbutit a pătrunde în misterele naturii creatrice, mult mai departe de cât ori-cine. Pote profetul orb zăria în viitor, cu privirea spirituală, corona de lauri, pe care posteritatea recunoscătoare trebuia să o depună pe tăcutul şi solitarul său mormînt.

(Va urma)

N. Jurawski

Legenda Lacrimiorei

Pe cerul nopţii de primăvară,
Luna eşise la răsărit;
Riul, pădurea, vântul de sară,
Păreau cu toate c'au adormit.

Numai pe turnuri, în depărtare,
Şi pe morminte, din când în când,
Paserea nopţii cea plângătoare
Sbura, fantastic şi trist cântând.

Iar în pădurea cea tănuită,
Unde păstorul cântă cu-amor,
Prin atmosfera greu adormită,
Se'nalţă jalnic un plâns de dor.

Sub umbra tristă, jună Florică
Chemă iubitu'i cu greu suspin,
Dar, vai! sărmana, ea singurică
Simţia cum arde fragedu'îsin.

Ast-fel, prin codri alba copilă,
Plângând, o dată s'au rătăcit,
Și pe-un mal verde, lângă o gârlă,
Intr'un somn dulce au adormit

Iar dimineața, când se trezesce,
Pe unde plânsul ei au picat,
Câte-o tulpină de flori găsesce,
Albe ca sinu'i nevinovat.

Așa copila, în primăvară,
Când prin pădure trece cântând,
Simte, când vede o lacrimioră,
De-o jale-adâncă sinu'i bătând;

Căci o tulpină de lacrimiore
Lângă pâraul murmurător,
Este durerea schimbată 'n floare,
Este amorul schimbat în dor!

Hogaș.

Legenda florei „NU MĂ UITA“

I.

„Vezi tu apa cum se scurge
„Ici sub malul înflorit?
„Viorico! Așa fuge
„Viața noastră spre fiit.

Zicea junei păstoriță
Florion ce-o adoră,
Și pe rumena'i guriță
Cu 'ntocare-o sărută

„Auđi ? Bistrița ne spune,
•Cu-al seu glas murmurător,
•Că'n vieță zile line,
„Se găesc numa'n amor.

II.

Abia zise și d'odată
Malul geme sguduit,
Unda Bistriței, turbată,
Peste mal a năvălit.

Viorica țipă, fuge;
Florion, surprins, a stat
Ea se 'ntornă, chêmă, plânge
Dar iubitu'i s'a 'necat.

III

Apoi valul se lătesce,
Și din sinu'i vuitor,
Florione se ivesce
Cu și stéua de sub nor.

Viorica se răpede
Dar amoru'i o'nșelă
Căci în valuri el se perde
Strigând trist „Nu mă uita“

Atuncî zefirul ce-adie,
Aste vorbe a luat
Și ducându-le 'n câmpie
In o flóre le-a schimbat.

Hogaș.

A B I S I N I A

Meine Mission nach Abissynien, de Gerhard Rohlfs. Lipsca 1883. F. A. Brockhaus.

Autorul, în introducerea uvragiului seu, în care dă cont de misiunea sa în Abisinia, unde a fost trimis de către imperatul Germaniei în 1880, observă, că, până la sfârșitul secolului trecut, cercetările antropologice s'au ocupat numai de obiecte aflate pe tărâmul Greciei și Romei. Grecii și Romanii antici, în îngânfarea lor, priviau pe cele-lalte popore ca barbari, care nu meritau de a se ocupa cineva de ele. De această părere au fost și cugetătorii, cei mai însemnați ai anticității; numai Herodot pare a face o excepțiune. Atât filosofii cât și filologii evului mediu, și chiar până la finele secolului trecut, nu s'au ocupat de cât cu o orbă admirațiune de anticitate. Această împrejurare a fost hotărîtore pentru mersul culturii noastre. La 1781 apărî de o-dată un uvragiu în trei volume dintre care cel al doilea avea, ca moto, celebrele cuvinte ale lui Terentius, de care s'au făcut atât abus: *Homo sum, humani nihil a me alienum puto.*

Acest uvragiu deschide, în privința etnografiei o era nouă. Herder, autorul acestei opere, a fost cel întei, care, în lucrarea sa, sub titlul *Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit*: (Ideele unei filosofii a

istoriei umanității) a știut să deschidă drumul unui adevărat studiu al popórelor. Herder are meritul de a fi întemeetorul unei științi nouă, cu care nu póte rivalisa nici o știință dintre cele moștenite de la anticitate, căci el a întemeet etnografia și înfișcă.

Popórele, pe jumătate sau de tot sălbatice, sunt, după împrejurări, pentru etnografi un mult mai interesant obiect de studiu, de cât popórele cele mai culte; și profanul urmărește cu mult interes cercetările etnografice în privința țărilor și ómenilor puțin cunoscuți sau de abia descoperiți.

Despre Abisinia, de pildă, s'ar pute zice, că e o țară din nou descoperită. Cele mai vechi știri despre Abisinia se găsesc la *Homer*, care o numește *Actiopia*. Ideele lui despre această țară sunt foarte confuze. După Herodot, Etiopienii erau barbați cei mai frumoși, cei mai mari, și cei mai trainici; țara îmbelșugată în aur, fildeș etc. În locurile de pe lângă riul albastru de sus, se zice că unii din casta militarilor emigrați din Egipt, în timpul lui Psametic, ar fi întemeet, pe la 650 în. de Chr. regatul de Acsume, ast-fel numit după capitala Acsume. Orașul Acsume există și azi.

Istoria Abisiniei începe a fi mai clară numai de când au vizitat-o Portugesii; căci cele petrecute înainte de Cristof de Gama n'au nici o valóre istorică, din cauza prea multor lacune și lipsă de claritate. Ce ne folosește un catalog al imperațiilor? Chiar cea mai nouă istorie a Abisiniei, precum ne o dă Bruce, oferă puțin interes, macar că o dă în

óre-care continuitate. Ea ne arată în trăsătură foarte detaliate, cum puterea împărașilor devenia, din ce în ce, numai o umbră a puterii; cum, din lupta ne întreruptă de toți în contra toți, au eșit niște ambițioși „*Lidi*“ adică urmași lui Solomon, cari se-gândiau numai la conservarea puterii personale, și nici de cum la binele țării. Numai de când Abisinia a intrat în relațiuni cu lumea civilizată prin exploatațiunea Inglesilor și espedițiunile Egiptenilor, s'a născut óre-care interes pentru această țară. Cu toate acestea, acolo se simte puțin influența culturistică. Și azi lupta tuturor în contra toți e acolo lozinca generală, și numirea de „*distrugătorul popórelor*“ sinonim cu vânător de guzgani la noi.

Ast-fel caracterizază G. Rholfs, Abisinia și pe locuitorii ei. Rholfs a petrecut astădată scurt timp în Abisinia, stând acolo numai de la Noembre 1880 până la April 1881.

Pentru prima óră a fost el în Abisinia, însoțind o espedițiune inglesă sub conducerea Lordului Napier în contra regelui Teodor. Urmașul celui din urmă, Ioan, Negus Negusti al Abisiniei, a scris în mai multe rânduri împăratului Germaniei, cerând mijlocirea sa în neînțelegerile ce avea el cu Egiptul.

Impăratul german se hotărîse a răspunde lui Negus, prin o scrisóre, și, spre a fi și mai politicoș, a trimes'o cu un trimes anume. Rohlfs, care tocmai atunci era revenit din o altă espedițiune, a fost ales pentru acest scop. Iuzestrat în abodența

cu mijloce materiale, și alt fel un personajiu foarte simpatic, a putut să se achite de însărcinarea sa, fără nici o întâmplare neplăcută.

După imagina pe care ne-o dă Rohlf's, Abisinia ar fi cea mai fericită țară din lume. Bogăția Abisiniilor ar pute hrăni un mare număr de locuitori. Clima e foarte sănătoasă, afară de văile perdate în fundul munților, văi care nici nu sunt locuite. Rohlf's socotese numărul locuitorilor la 1,500,000 de suflete. E posibil, spune el, că Abisinia să fi avut mult mai mulți locuitori, și că va avea odată o populațiune foarte numerosă, căci Abisiniienii sunt o viață care se reproduce foarte tare. Căsătoriile până la 6 copii, sunt foarte dese. În această privință nu s'au de fel pedici; cine are plăcerea de a se căsători, fie o femeie, și aceste căsătorii sunt cele mai productive. Căsătoriile contractate pe un timp mărginit sunt dese. Așa, o păreche trăește, legată de amorul liber, și când acela se răcesce, se disface, liberi fiind fie-care de a contracta alte legături; sinuciderile sunt foarte rare.

Micimea populațiunii se esplică foarte lesne prin neconținentele resbele; căci armata, ne având soldă, regele o ocupa cu resbelul și expedițiunile după juț, spre a preveni revoltele; apoi o micșurăza și bolile, precum e un fel de pestă isbucită la Tigre, după lupta cu Egiptenii la Gudda-Guddi, căci ne-numeratele hiene, șacali și vulturi n'au ajuns spre a curăți de cadavre câmpul de luptă.

(Va urma.)

D I V E R S E

Congresul Economic din Iași.

Am văzut cu plăcere, că, în urma inițiativei și a apelului făcut de către Clubul comercial din Iași și Societatea Concordia Română din București, Românii iubitori de progresul și prosperitatea națională, au alergat din toate unghiurile țării la acel congres, unde s'au discutat și s'au hotărât multe dispozițiuni, pentru a pune baza unui comerț și Industrii Românesci; cu toate aceste, până astăzi nu s'au aplicat nici o măsură din acele meargite a ne scăpa din robiea economică, în care ne svârcolim. Pană când ore entuziasmul și acțiunea noastră se va mărgini numai în discursuri și bancheturi?

Inspectorul Monumentelor Istorice

Aflăm că statul platesce cu lefuri și diurne grase, doi Inspectori ai monumentelor istorice. Regretăm foarte mult aceste noue căpătuirii, am dori mai bine să videm întrebuițându-se acei bani, în niște reperări a acelor monumente, pentru a le feri a nu căde cu deseavârșire în ruină. Căci în cele din urmă, la ce ne servesc inspectorii, când în fie care an videm, că toate monumentele se distrug, fără a se lua macar o măsură de a le conserva și privighé de aprópe. Ca exemplu vom cita, că din pétra de la Cetatea Némțului s'au clădit multe crâsme și becuri jidovești în Târgul Némțu.

Otrăvire cu acid arsenic, de Grimault.

Un avocat, având consórta bolnavă de mai mult

timp, și cuprinsă de slabiciune, i se ordonă de un Doctor granulele de acid arsenios de Grimault, a lua câte trei pe zi, cu indicare a nu lua mai multe, căci ea va pute otrăvi, conținând una din otrăvile cele mai grozave. Bolnava umbla cu aceste hăpurele cu cea mai mare tēmă, ascunzând flaconul, pentru a nu da cineva peste dânsul și a i se întâmpla vreo nenorocire; cu toate acestea, în una din zile, o copilă a acestei dame, ca de trei ani, dând peste aceste hapuri, destupă sticla și vedându-le mititele și albe, le-au luat de sigur drept bombone, mânâncă vr'o 30, și muma dă din întâmplare peste copilă, care se juca cu sticla, în care fusese hapurile de acid arsenios.

Muma desperată țipă, răcnescе ajutor, trimete îndată după barbatul ei; copila își urma jocul și se supără pe mă-sa care-i vâra degetile pe gât, îi dădea lapte, apă caldă, unt de ricină și alte multe. Se adună lumea, mama plânge și se vaită, copila râde și se joca; sosescе avocatul, află totul în dată, birje, un Doctor imediat; acesta află totul; esaminéză copila, o găsește veselă, cerea de mâncare, nu vărsase cu toate încercările mamei, în fine trecuse trei ceasuri de la accident.

După ce doctorul vedu că copila nu are nici un semn de otrăvire, se întorse către părinți și îi asigură de sorta copilei lor; adăogându-le: că dacă acele hapuri ar fi conținut în adevăr acid arsenios, și în dosa indicată de vestitul furnisor și încă aprobate și de academia de medicină din Paris, atunci D-văstră Dōmnă, vе tāmăduiași de bóla ce suferiți, și vе muria copila; din fericire tot aveți un avantaj; iar toți cei lanți bolnavi, ce usază niște asemenea hăpurele, vor și pe viitor, că ele nu au alt efect, de cât a înbogăți pe D. Grimault.

Facultatea de Medicină din Iași.

Se zice că acéstă facultate este în plină activitate de mai mulți ani; cu toate acestea, videm cu mare regret,

că până astăzi nu s'au publicat nici un concurs pentru catedrele acelei facultăți, toate fiind ocupate de medici aflați în Iași. Nu avem nimic de zis asupra aptitudinilor D-lor profesori actuali, nici a progresului și rezultatelor ce dă această înaltă instituțiune de învățămînt. Totuși socotim oportun a ruga pe D. Ministru al Instrucțiunii publice, a face numirile D-lor Profesori în conformitate cu legea instrucțiunii, căci o stare de provizorat în asemenea caz, va avea ca consecință nesiguranta cetățenilor de a-și confia viața în mâinile absolvenților acelei facultăți, în câtă vreme profesorii nu au dovedit, că sunt în stare a da o instrucțiune îndestulătoare elevilor lor.

Scôtele de meserii. Aflăm că D. Ministru de Interne, cu ocaziunea aprobării bugetului consiliului general al Județului Neamț, au suprimat suma alocată la cheltueli pentru întințarea unei scoli de meserie în Pétără, lăsând a se încasa numai veniturile pentru acest scop. Credem că această este o eróre, pe care noul consiliu general o va readuce în discuție, pentru a fi îndreptată. Înțelegem a se face economie, nu înțelegem însă a suprima o instituțiune, pe care tot județul o așteptă cu nerăbdare, pentru a scăpa de meșterii străini și a da carieră tinerimei române.

Cumulul în Învățămîntul superior Primim de la un amic un important articol, prin care arată neajunsurile ce rezultă pentru învățămîntul superior, din împrejurarea ca Profesorilor de facultăți li se permite a cumula câte 3, 4 și chiar 7 funcțiuni și demnități publice salariate, cea ce face că acei D-ni Profesori nu au timpul material pentru a-și prepara cursurile lor, și mulți din trănșii vin la cursuri și traduc în fața elevilor autorii străini, sau cetesc niște texturi vechi, a căroră cuprins este de parte de a răspunde progreselor ce au făcut știința. Alți D-ni profesori, și încă cei mai de frunte, nu fac de cât 10 până la 15 lecțiuni pe an. Autorul citează nume și note luate din condicile de prezență a ambelor universități; pentru moment, redacțiunea acestei reviste, omițînd persoanele citate de autorul articolului,

rögă pe D. Ministru al Instrucțiunii a pune o stavilă unor asemenea urmări dăunose învățămîntului nostru, invitând pe D-nii profesori a opta între profesorat și cele-l-ante ocupațiuni, căci e foarte trist a lua o lésă fără a da în schimb un serviciu conștiincios, și este mai trist încă, a condamna tinerimea română ași perde zecimi de ani pe băncile scólelor, fără a fi puși în pozițiune de a căpăta instrucțiunea necesară carierii lor.

Autorul articolului încheie multe și judicioasele sale considerațiuni asupra importanței ce are învățămîntul în o țară, prin cele următoare: vai! de acea țară, în care chiar ómenii preinși ai științei, îl sacrifică viitorul pentru un interes bănesc.

Incurajarea Industriei Romănesci.

Se știe că Dl. Dr. Dimitrie Cantemir au extras din apele minerale de la Bălțitești, proprietatea sa, un fel de sare, care, după analiza făcută de Dl. Dr. în Chimie Bernard și aprobată de consiliul medical superior, s'au constatat că este purgativă, solvantă și diuretică, fiind analogă cu serurile streine de Carls-bad, Mariens-bad, Vichi și Empson.

D-lu Cantemir, după acesta, au făcut în orașul Pétra un laborator de preparare a acestei sări, sub conducerea D-lui farmacist Camner, și pentru a răspândi usul sărei sale și a ne scapa de preparatele streine, au trimis circulare pe la medici și farmaciști și au făcut publicații, arătând calitățile acestei sări, care o oferă cu un preț mult mai mic de cât a acelor străine, ce consumăm. După doi ani de așteptare D. Cantemir veded că atât medicii cât și farmaciștii, deprinși pôte cu serurile streine, sau din alte împrejurări, nu întrebuintază sarea de la Bălțitești, s'au adresat la direcțiunea sanitară, cu rugăminte de a pune ori ce preț va crede că face sarea sa, obligându-se a se supune de a o vinde cu acel preț, cu condițiune că comitetul sanitar să deo circulară medicilor și farmacistilor din țară, a ramplasa, în prescripțiunile lor, sărurile streine cu sarea de Bălțitești.

În urma acestiea, direcțiunea sanitară găsesce, că acea sare de Bălțitești trebuie să o vindă Dl. Cantemir farmaciștilor cu preț de 2 fr. chilogramul. Primind Dl. Cantemir această înștiințare, vine cu o altă suplica la direcțiune și se oferă de a o vinde numai cu 2 fr. (trămósă purtare, care pôte, nu mulți lor fi înitat); cu toate a-

ceste, știți ce face comitetul sanitar românesc cu acest prim și unic început al industriei noastre în această specie? Aprobă prețul D-lui Cantimir și hotărăște, ca sarea purgativă de Bălțetești să se vîndă de Dl. Cantimir farmaciștilor cu 2 fr. iar aceștia să o debiteze bolnavilor cu 8 fr. fără însă a face cătră medici și Farmaciști adresa de recomandare ce o cerea Dl. Cantimir. Cu alte cuvinte onor. Direcțiune sanitară au făcut, cum zice Românul „cu o lovitură au ucis doi epurici adică, au lasat pe Doctorul Cantemir tot fără recomandare, care noi o găsim foarte justă, când este vorba că dorim să avem vr'o dată industrie Românească: iar pe bieții bolnavi i-au condamnat a plăti de patru ori mai mult aceea sare în profitul D-lor farmaciști, iar ca rezultat final, pîindu-se un preț atât de rădăcat sărei de Bălțetești, au asigurat debitul sarrurilor străine și pe viitor.

Din nenorocire pentru Dl. Cantemir și din nenorocire pentru bolnavii din România, Departamentul Medical al Imperiului Rusesc au găsit, că sarea Românească de la Bălțetești presintă avantaje asupra sarrurilor ce se importă în Rusia, atît ca calitate cît și ca cost și au aprobat importarea sa, dând ordine în tot imperiul, după cum probă adresa Ministrului Plenipotențiar al României din Petersburg cătră Dl. Cantemir, care este asigurat a și vinde orîc cantitate de sare ce va pute prepara diu apele sale, prin o ofertă a Agenției generale. Felicităm pe Dl. Cantemir de reușita întreprinderii sale și regretăm din inimă purtarea comitetului sanitar românesc și vom zice ca concluzie finală, că cu asemenea sentimente și dispozițiuni nu vom ajunge nici o dată a ave o industrie națională și vom fi condamnați a peri ca stat chiar, prin curcirea ecomică streină.

ERATA

În No. 11 s'au strecurat în poesica Ghiordumomania următoarele greșeli de tipar:

Ghiordumonamia în loc de Ghiordumomania, voesc, doresc vorbesc în loc de voesci, doresci vorbesci; găsesc în loc de găsesci în strofa 1 vers 3 și 4.
